Energimyndigheten

Datum
2026-11-11

Ärendenummer
2026-215452

Avdelningen för resurseffektivt samhälle

Konfidentialitet
0

Er beteckning
KN2026/01561

Klimat- och näringslivsdepartementet]
Rättssekretariatet 1
Emma Blom
Till: kn.remissvar@regeringskansliet.se
cc: isabella.jonefjall@regeringskansliet.se och kn.rs@regeringskansliet.se

Yttrande angående Remiss av promemorian Ett nytt system för miljösanktionsavgifter

Sammanfattning

- Energimyndigheten tillstyrker i huvudsak förslaget och välkomnar möjligheten att ta ut sanktionsavgift vid överträdelse av ekodesignkrav.
- Energimyndigheten föreslår att det förtydligas att ekodesignkrav framtagna under ekodesigndirektivet inte ska omfattas av sanktionsavgifter.
- Energimyndigheten bedömer att de föreslagna beloppen för de fasta miljösanktionsavgifterna inte är tillräckligt höga för att ha avskräckande effekt.
- Energimyndigheten vill betona behovet av en gemensam beräkningsmodell för att undvika att de berörda marknadskontrollmyndigheterna gör olika bedömningar i beslut om att fastställa nivån på rörliga miljösanktionsavgifter.
- Energimyndigheten delar inte utredningens bedömning att införandet av, i synnerhet rörliga, miljösanktionsavgifter, inte kommer att leda till behov av utökade resurser för att bedriva marknadskontroll.

Inledning

Energimyndigheten är marknadskontrollmyndighet för EU:s ekodesigndirektiv[1], EU:s ramförordning om energimärkning, EU:s förordning om märkning av däck, samt för krav (utom kemikalierelaterade krav) på energirelaterade produkter enligt EU:s ekodesignförordning. Enligt nuvarande regler har myndigheten befogenhet att besluta om förelägganden (med vite), vilket även omfattar försäljningsförbud, för att säkerställa efterlevnaden av regelverken. Det aktuella förslaget introducerar sanktionsavgifter som påföljd för ekodesignkrav enligt

[1] Som implementerats genom lag (2008:112) om ekodesign och förordning (2016:187) om ekodesign

Postadress: Box 310 • 631 04 Eskilstuna • Besöksadress Gredbyvägen 10
Telefon 016-544 20 00 • Telefax 016-544 20 99
registrator@energimyndigheten.se
www.energimyndigheten.se
Org.nr 202100-5000

EU:s ekodesignförordning, EU:s batteriförordning och ett antal andra EU-rättsakter.

Energimyndighetens ställningstagande

Energimyndigheten välkomnar möjligheten att ta ut sanktionsavgift vid överträdelse av ekodesignkrav.

Energimyndigheten avgränsar sitt yttrande till de delar av promemorian som berör ekodesignförordningen (med undantag för de sanktioner som avser förstörelse av konsumentprodukter) och EU:s batteriförordning[2]. Energimyndigheten har följande synpunkter på förslaget.

Förtydliga vilka ekodesignkrav som omfattas av 20 kap. 1 § kopplat till ekodesigndirektivet

Energimyndigheten föreslår att det förtydligas att 20 kap. 1 § i förslag till förordning om miljösanktionsavgifter inte omfattar ekodesignkrav framtagna under ekodesigndirektivet.

Övergångsbestämmelserna i ekodesignförordningen reglerar vilka delar av ekodesigndirektivet som fortsätter att gälla, dels på produkter reglerade av genomförandeåtgärder antagna under ekodesigndirektivet före förordningens ikraftträdande, dels på en grupp produkter[3] som fram till slutet av 2028 får regleras av genomförandeåtgärder under ekodesigndirektivet. Enligt artikel 79.2 i ekodesignförordningen framgår det att artikel 3 i ekodesignförordningen ska tillämpas på alla produkter som regleras av genomförandeåtgärder antagna under direktivet. Såsom det aktuella förslaget har formulerats kan det tolkas som att även ekodesignkrav som framtagits under ekodesigndirektivet omfattas av bestämmelsen om rörliga sanktionsavgifter i 20 kap. 1 §. De nationella sanktionsbestämmelserna för produkter som reglerats under ekodesigndirektivet[4] behöver inte uppfylla kraven i ekodesignförordningens artikel 74 som föranleder behovet av rörliga miljösanktionsavgifter, och Energimyndigheten föreslår därför att dessa tydligt undantas de föreslagna bestämmelserna så att de även fortsättningsvis kan hanteras enligt befogenheterna i lagen om ekodesign och den svenska förordningen om ekodesign.

De fasta avgifterna bedöms ej vara avskräckande

Energimyndigheten bedömer att de fasta sanktionsavgifterna inte har avskräckande effekt.

Energimyndigheten är medveten om att reglerna för fasta miljösanktionsavgifter i huvudsak föreslås bestå och därmed motsvara vad som gäller för dagens

[2] Något utpekande av marknadskontrollmyndighet för EU:s batteriförordning har inte beslutats (med undantag för krav på frånvaro av vissa metaller), men enligt förslaget i Klimat- och näringslivsdepartementets promemoria Kompletterande bestämmelser till EU-förordningen om batterier KN2024/02313 från november 2024 föreslås Energimyndigheten få ett relativt omfattande marknadskontrollansvar för krav enligt batteriförordningen.
[3] Dessa produkter listas i artikel 79.1.a)i) (se även ii)) i ekodesignförordningen
[4] Det framgår av artikel 79.1.b att direktivets sanktionsbestämmelse (art 20) gäller fortsatt på produkter reglerade under direktivet, i stället för förordningens sanktionsbestämmelse (art 74)

miljösanktionsavgifter. Myndigheten vill likväl framföra att föreslagna nivåer på vissa fasta avgifter inte framstår som avskräckande, särskilt för större ekonomiska aktörer (jfr artikel 74.1 i ekodesignförordningen). Energimyndigheten bedömer att en avgift på 10 000 eller 20 000 kronor har begränsad avskräckande effekt även på mindre företag. Som jämförelse kan noteras att minimibeloppet för rörliga miljösanktionsavgifter föreslås sättas till 5000 kronor med argumentet att det kan handla om ”förhållandevis bagatellartade överträdelser”.

En EU-försäkran omfattar samtliga EU-lagkrav som är tillämpliga på produkten i fråga och är en grundläggande skyldighet för aktörer som släpper ut produkter på EU-marknaden. Energimyndigheten bedömer att avsaknad av en EU-försäkran innebär en allvarlig brist och anser att det bör leda till en miljösanktionsavgift på en nivå som är väsentligt högre än det som ska sättas för bagatellartade överträdelser.

Ett annat exempel är avgiftsstorleken för CE-märkning, som ter sig mycket låg jämfört exempelvis med spannet för en vilseledande etikett som kan leda till en sanktionsavgift på upp till 1 000 000 kronor.

Energimyndigheten noterar att de fasta avgifternas storlekar är satta på liknande nivåer som de miljösanktionsavgifter som gäller idag. I utredningen ”En skärpt miljöstraffrätt och ett effektivt sanktionssystem”[5] föreslås att Naturvårdsverket ska få i uppdrag att göra en översyn av miljösanktionsavgifternas storlek i förordningen om miljösanktionsavgifter. Energimyndigheten antar därför att beloppen i den aktuella utredningen är föreslagna i ljuset av de gällande avgiftsstorlekarna och förväntas ändras i och med en helhetsöversyn av miljösanktionsavgifternas storlek.

En översyn kan förslagsvis utreda om sanktionsavgiften ska vara lika stor oavsett vilken produkt som är överträdelsesubjektet. Ska exempelvis samma avgift tas ut för ett klädesplagg som kostar 150 kronor, som för en värmepump som kostar 80 000, för samma överträdelse?

Bedömning av storleken på rörliga miljösanktionsavgifter

Energimyndigheten betonar behovet av en gemensam beräkningsmodell för att säkerställa att rörliga miljösanktionsavgifter tillämpas på ett så förutsägbart och enhetligt sätt som möjligt. Energimyndigheten föreslår vidare att kravet på vinsteliminering inte ska omfatta produktkraven i ekodesignförordningen.

Energimyndigheten noterar att utredningen resonerar om behov av styrning beträffande rörliga sanktionsavgifter, för att undvika att ”olika beslutsmyndigheter ser olika allvarligt på samma typer av överträdelser och omständigheter, vilket riskerar att leda till en bristande enhetlighet vid tillämpningen”. Tanken är att beloppsspannet ska ge denna styrning. I förslagets

[5] En skärpt miljöstraffrätt och ett effektivt sanktionssystem, SOU 2025:14

20 kap. 1 § föreskrivs ett spann mellan 50 000 och 5 000 000 kronor för samtliga ekodesignkrav. Energimyndigheten anser att det stora beloppsspannet riskerar att leda till olika bedömningar mellan marknadskontrollmyndigheter och låg förutsebarhet för verksamhetsutövare.

Utredningen resonerar vidare att ”det blir då även möjligt att på föreskriftsnivå differentiera hur stora avgifter som kan komma i fråga för olika överträdelser beroende på hur allvarlig den aktuella typen av överträdelse anses vara.” Något föreskriftsbemyndigande finns dock inte, såvitt Energimyndigheten kan se, i förslaget och det är oklart vad avsikten är med denna referens.

Energimyndigheten anser med anledning av resonemanget ovan, samt att det finns ett stort antal bedömningsgrunder, att en gemensam beräkningsmodell för hur storleken på den rörliga miljösanktionsavgiften ska beslutas är nödvändig. Hur en sådan beräkningsmodell ska utformas behöver utredas och förslag behöver tas fram, och det är enligt Energimyndighetens erfarenhet[6] ett omfattande arbete.

I promemorian argumenteras för att kravet på vinsteliminering ska vara generellt för rörliga sanktionsavgifter även om det inte krävs för alla EU-rättsakter (exempelvis ekodesignförordningen). Energimyndighetens bedömer att den extra bördan som beräkningen innebär för marknadskontrollmyndigheterna väger tyngre än de fördelar som följer av en enhetlig reglering av frågan. Eventuell vinst som gjorts till följd av överträdelsen är en av bedömningsgrunderna i förslagets 2 kap 6 §, och måste därmed spela in i bedömningen, men att alltid tvingas utreda vinstens storlek leder till komplexa frågeställningar när det gäller produktkrav. Ska vinsten beräknas utifrån samtliga produktenheter av den bristande modellen som satts på marknaden eller endast de produktenheter som omfattas av det aktuella ärendet? Ska beräkningen avse försäljning på den svenska marknaden eller på unionsmarknaden? Om produkten uppfyller majoriteten av ekodesignkrav men brister på ett fåtal, hur beräknas vinsten då? Energimyndigheten anser att dessa frågeställningar gör att förslagets krav på vinsteliminering i 2 kap 8 § inte lämpar sig för ekodesignkrav, och undantag för ekodesignkrav bör göras för den paragrafen.

Förslagets konsekvenser

Energimyndigheten delar inte bedömningen att förslaget saknar nämnvärda konsekvenser för Energimyndighetens verksamhet och resursbehov. Förslaget bedöms innebära både ökade administrativa kostnader och ett behov av kompetens- och metodutveckling.

Införandet av rörliga miljösanktionsavgifter innebär behov av metodutveckling, IT-utveckling, utvecklade beslutsunderlag, vägledning och rättslig kompetensuppbyggnad. Förslaget förutsätter dessutom att Energimyndigheten

[6] Liknande beräkningsmodell tas just nu fram för administrativa sanktionsavgifter under Säkerhetsskyddslag (2018:585) som har ett spann på mellan 25 000 och 50 MSEK och ett flertal bedömningsgrunder att ta i beaktande.

utvecklar interna rutiner och en enhetlig metod för bedömning och beräkning av avgifternas storlek, samt att denna metod samordnas med andra myndigheter, dels genom en beräkningsmodell, dels löpande. Energimyndigheten bedömer även att beslut om miljösanktionsavgifter kan komma att överklagas i större utsträckning än förelägganden, och såsom konstateras i utredningen[7] kan beslut om just rörliga miljösanktionsavgifter komma att överklagas i större utsträckning än fasta sanktionsavgifter.

Utredningen menar att introduktionen av miljösanktionsavgifter inte ”bör [resultera i] några nämnvärt ökade kostnader, eftersom bedömningen av överträdelsen ändå måste göras inom ramen för myndighetens marknadskontroll.” Bedömning av överträdelse är inte detsamma som den omfattande bedömningen som krävs för att fastställa en rörlig miljösanktionsavgifts storlek. För det måste samtliga åtta bedömningsgrunder utredas, en oskälighetsbedömning göras och det måste utredas om en vinst har gjorts och i så fall fastställa den vinsten. Vidare ska betalningen administreras och avgiften ska drivas in. Förutom den kompetensutveckling som behövs för att kunna handlägga sådana ärenden, bedöms tidsåtgången för handläggning samt beslut om rörlig miljösanktionsavgift vara avsevärt större än för de ärenden som Energimyndigheten handlägger idag.

Övriga kommentarer

Promemorian anger att de föreslagna miljösanktionsavgifterna för EU-förordningen om batterier huvudsakligen har överförts från promemorian Kompletterande bestämmelser till EU-förordningen om batterier (KN2024/02313), men Energimyndigheten noterar att betydligt färre överträdelser omfattas av det aktuella förslaget jämfört med det tidigare.

Det föreslås exempelvis inte någon miljösanktionsavgift för avsaknad av batteripass, och inte heller för avsaknad av EU-försäkran för batterier, medan motsvarande krav i ekodesignförordningen föreslås leda till fasta sanktionsavgifter. I det aktuella förslaget är det enbart delar av märkningskraven i artikel 13 som föreslås vara föremål för sanktionsavgift. Skälen till förändringen framgår inte av remissunderlaget. Eftersom batteripasset anses utgöra ett produktpass för batterier anser Energimyndigheten att det vore lämpligt om de nationella sanktionsbestämmelserna var likartade för produktpass under ekodesignförordningen och batteripass under batteriförordningen.

Utredningen föreslår att det bör införas ett register för miljösanktionsavgifter, och att detta bör samordnas med arbetet med att ta fram ett nationellt tillsynsregister. Marknadskontrollmyndigheter är idag skyldiga att registrera ärenden i EU:s register för marknadskontrollärenden[8], ICSMS (Information and Communication System for Market Surveillance). Energimyndigheten anser att det är viktigt att utreda om myndigheternas behov kan tillgodoses av ICSMS innan ett nationellt register införs, eller om ett nationellt register ändå bedöms

[7] Se 15.4 Konsekvenser för staten, under rubriken *Domstolar*.
[8] För marknadskontroll av produkter med undantag för livsmedel

nödvändigt att det säkerställs att dubbla rapporteringskrav för marknadskontrollmyndigheterna undviks.

Energimyndigheten noterar att den 5-åriga preskription som regleras tillsammans med aktörens rätt att yttra sig kräver att tiden för överträdelsen går att fastställa. Ekodesignkrav utformas huvudsakligen på så sätt att de ska uppfyllas vid tiden för utsläppande på EU-marknaden, och gäller varje produktenhet som släpps ut på marknaden. Det kan därför vara svårt att fastställa en viss tidpunkt för överträdelsen, utan överträdelsen bör kunna anses pågå under hela tiden en bristande produktmodell släpps ut på marknaden. Vissa ekodesignkrav gäller under längre tid, exempelvis krav på ett digitalt produktpass som ska finnas tillgängligt under minst den förväntade livslängden för produkten. Även här bör en överträdelse kunna anses pågå så länge produktpasset inte finns tillgängligt.

Energimyndigheten noterar att det finns olika formuleringar om vad den fasta sanktionsavgiften faktiskt avser när överträdelsen gäller produkter som sätts på marknaden. Vissa bestämmelser refererar till ”en produkt” (t.ex. 16 kap 38 § om våtservetter, 17 kap 1-3 §§ om batterier, 18 kap 2-4 §§ om ekodesign), medan andra specificerar olika avgifter beroende på antal produkter som har släppts ut på marknaden (16 kap 22 § om engångsplastprodukter och 40 § om kemiska produkter som består av en viss plast). Det finns även exempel på bestämmelser som refererar till ”produkter”. Energimyndigheten ser ett behov av förtydliganden kring huruvida hänsyn ska tas till antalet exemplar av den bristande produkt som har satts på marknaden, och i så fall hur.

Beslut i detta ärende har fattats av stf generaldirektören Peter Engdahl.
Vid den slutliga handläggningen har därutöver deltagit chefsjuristen Rikard Janson, avdelningschefen Lena Kling och enhetschefen Linn Stengård.
Föredragande har varit handläggaren Selma Elmgren.

Detta beslut är elektroniskt signerat i Energimyndighetens ärendehanteringssystem och saknar därför underskrift